

Ioan Leș

Daniel Ghiță

Instituții judiciare contemporane

Ediția 2

- revizuită și adăugită -

Editura C.H. Beck
București 2019

Cuprins

Prolegomene	XIII
Abrevieri	XVII
Partea I. Considerații generale asupra organizării sistemelor judiciare	1
Capitolul I. Jurisdicția și rolul ei în statul de drept	1
Secțiunea 1. Noțiunea de jurisdicție.....	1
Secțiunea a 2-a. Jurisdicția ca funcțiune	3
§1. Precizări prelabile.....	3
§2. Delimitarea activității judiciare de activitatea celorlalte autorități publice	5
§3. Actul jurisdicțional și actul administrativ	11
3.1. Criteriile formale.....	11
3.2. Criteriile materiale	12
3.3. Sistemul mixt	13
Secțiunea a 3-a. Conținutul jurisdicției	13
Secțiunea a 4-a. Felurile jurisdicției.....	20
Capitolul II. Jurisdicția ca serviciu public	25
Secțiunea 1. Considerații prelabile.....	25
Secțiunea a 2-a. Principiile organizării judiciare.....	25
§1. Considerații prelabile	25
§2. Justiția constituie monopol de stat	26
§3. Independența justiției	28
§4. Principiul independenței judecătorilor	31
§5. Principiul inamovibilității judecătorilor.....	37
§6. Permanența și caracterul sedentar al organelor judiciare	43
§7. Colegialitatea organelor judiciare	44
§8. Principiul dublului grad de jurisdicție.....	48
§9. Specializarea instanțelor judecătorești	54
§10. Constituirea instanțelor judecătorești într-un sistem ierarhic.....	56
§11. Accesul liber la justiție.....	57
§12. Egalitatea în fața justiției.....	61
§13. Gratuitatea justiției.....	63
Partea a II-a. Autoritatea judecătorească în România	70
Capitolul I. Organizarea și conducerea instanțelor judecătorești	70
Secțiunea 1. Considerații prelabile.....	70
Secțiunea a 2-a. Structura instanțelor judecătorești.....	72
Secțiunea a 3-a. Organizarea instanțelor militare.....	78

Secțiunea a 4-a. Conducerea și administrarea instanțelor judecătorești	81
§1. Ministerul Justiției.....	81
§2. Ministrul Justiției	82
§3. Conducerea instanțelor judecătorești	84
§4. Personalul auxiliar de specialitate	90
Secțiunea a 5-a. Consiliul Superior al Magistraturii	91
§1. Organizarea Consiliului Superior al Magistraturii	91
§2. Natura juridică a Consiliului Superior al Magistraturii.....	110
§3. Atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii.....	113
§4. Statutul membrilor Consiliului Superior al Magistraturii	119
Secțiunea a 6-a. Inspekția judiciară	123
§1. Organizarea inspekției judiciare.....	123
§2. Statutul inspectorilor judiciari.....	126
§3. Atribuțiile inspectorilor judiciari.....	130
Capitolul II. Ministerul Public.....	135
Secțiunea 1. Originea instituției	135
Secțiunea a 2-a. Reglementarea actuală a Ministerului Public.....	136
Secțiunea a 3-a. Rolul Ministerului Public.....	136
Secțiunea a 4-a. Organizarea Ministerului Public	137
Secțiunea a 5-a. Natura juridică a Ministerului Public.....	147
Secțiunea a 6-a. Atribuțiile Ministerului Public.....	157
§1. Precizări prealabile.....	157
§2. Rolul procurorului în procesul civil	158
§3. Participarea procurorului în procesul penal	164
Secțiunea a 7-a. Parchetul European.....	169
§1. Considerații generale	169
§2. Construire Parchetului European	170
Capitolul III. Judecătorii și procurorii	173
Secțiunea 1. Precizări prealabile	173
Secțiunea a 2-a. Recrutarea și investirea în funcție a judecătorilor și procurorilor.....	177
§1. Numirea judecătorilor de către organele puterii executive.....	177
§2. Alegerea judecătorilor.....	178
§3. Recrutarea de către corpul magistraților	179
Secțiunea a 3-a. Sistemul de recrutare și investire în funcție a judecătorilor.....	180
Secțiunea a 4-a. Admiterea în magistratură, promovarea, delegarea, detașarea și transferarea judecătorilor și procurorilor	183
§1. Admiterea în magistratură.....	183
§2. Promovarea și numirea în funcții de conducere a judecătorilor și procurorilor	188
§3. Delegarea, detașarea și transferul.....	202
Secțiunea a 5-a. Institutul Național al Magistraturii.....	209
Secțiunea a 6-a. Drepturile și obligațiile judecătorilor și procurorilor	213

Secțiunea a 7-a. Incompatibilități și interdicții.....	217
Secțiunea a 8-a. Suspendarea și încetarea funcției de judecător și procuror	224
Secțiunea a 9-a. Răspunderea juridică a magistraților.....	229
§1. Considerații prealabile	229
§2. Răspunderea disciplinară	229
§3. Răspunderea penală a judecătorilor și procurorilor.....	245
§4. Răspunderea civilă a judecătorilor și procurorilor	246
Secțiunea a 10-a. Asistenții judiciari.....	261
Capitolul IV. Colaboratorii justiției.....	268
Secțiunea 1. Precizări prealabile	268
Secțiunea a 2-a. Avocații.....	269
§1. Scurtă privire istorică asupra avocaturii.....	269
§2. Rolul avocatului în procedura judiciară	271
§3. Structurile organizatorice ale avocaturii	273
3.1. Principiile organizatorice și funcționale ale avocaturii	273
3.2. Principiile activității avocațiale.....	278
3.3. Formele de exercitare a profesiei de avocat	285
§4. Statutul avocatului.....	288
4.1. Condițiile de înscriere în avocatură.....	288
4.2. Cazurile de nedemnitate și de incompatibilitate.....	291
4.3. Modalitățile de primire în profesie.....	296
4.4. Avocatul stagiar	297
4.5. Tabloul avocaților	298
4.6. Interdicții.....	299
4.7. Suspendarea și încetarea calității de avocat	300
4.8. Transferarea avocaților.....	301
§5. Drepturile și obligațiile avocatului.....	302
5.1. Precizări prealabile.....	302
5.2. Drepturile avocatului.....	302
5.3. Obligațiile avocatului	308
§6. Raportul juridic dintre avocat și client	311
§7. Răspunderea juridică a avocaților	313
7.1. Considerații prealabile	313
7.2. Răspunderea penală a avocatului	313
7.3. Răspunderea civilă a avocatului.....	314
7.4. Răspunderea disciplinară a avocatului	316
§8. Asistența judiciară.....	320
Secțiunea a 3-a. Consilierii juridici	321
§1. Considerații generale.....	321
§2. Atribuțiile consilierilor juridici	323
§3. Organizarea și protecția profesiei de consilier juridic.....	328
§4. Drepturile și obligațiile consilierilor juridici.....	330
§5. Statutul consilierilor juridici	333
Secțiunea a 4-a. Executorii judecătorești	340
§1. Precizări prealabile.....	340

§2. Principiile privind activitatea executorilor judecătorești.....	342
2.1. Precizări generale.....	342
2.2. Principiul legalității.....	342
2.3. Principiul egalității de tratament.....	343
2.4. Principiul realizării unui serviciu de interes public.....	343
2.5. Principiul păstrării secretului profesional.....	344
2.6. Principiul disponibilității în faza executării silite.....	345
2.7. Principiul folosirii limbii române în îndeplinirea actelor de executare.....	345
§3. Organizarea activității executorilor judecătorești.....	345
§4. Competența executorilor judecătorești.....	350
§5. Statutul executorilor judecătorești.....	355
5.1. Precizări prealabile.....	355
5.2. Numirea în funcție a executorilor judecătorești.....	355
§6. Drepturile și obligațiile executorilor judecătorești.....	359
6.1. Precizări prealabile.....	359
6.2. Drepturile executorilor judecătorești.....	359
6.3. Obligațiile executorilor judecătorești.....	360
§7. Răspunderea juridică a executorului judecătoresc.....	362
§8. Suspendarea și încetarea funcției de executor judecătoresc.....	371
§9. Plângerea.....	373

Partea a III-a. Geografie judiciară contemporană.....376

Capitolul I. Organizarea sistemului judiciar în America de Sud.....	376
Secțiunea 1. Organizarea sistemului judiciar în Argentina.....	376
§1. Date generale.....	376
§2. Premise istorice și juridice.....	377
§3. Organizarea instanțelor judecătorești.....	377
§4. Personalul judiciar.....	379
Secțiunea a 2-a. Organizarea sistemului judiciar în Brazilia.....	381
§1. Date generale.....	381
§2. Premise istorice și juridice.....	381
§3. Organizarea instanțelor judecătorești.....	381
§4. Personalul judiciar.....	385
Secțiunea a 3-a. Organizarea sistemului judiciar în Chile.....	386
§1. Date generale.....	386
§2. Premise istorice și juridice.....	387
§3. Organizarea instanțelor judecătorești.....	387
§4. Jurisdicțiile separate.....	389
§5. Personalul judiciar.....	392
Secțiunea a 4-a. Organizarea sistemului judiciar în Uruguay.....	393
§1. Date generale.....	393
§2. Premise istorice și juridice.....	393
§3. Organizarea instanțelor judecătorești.....	394

§4. Personalul judiciar.....	396
§5. Jurisdicțiile separate.....	398
Secțiunea a 5-a. Organizarea sistemului judiciar în Venezuela	400
§1. Date generale.....	400
§2. Premise istorice și juridice	401
§3. Organizarea instanțelor judecătorești	403
§4. Personalul judiciar.....	406
Capitolul II. Organizarea sistemului judiciar în America de Nord.....	408
Secțiunea 1. Organizarea sistemului judiciar în Canada	408
§1. Date generale.....	408
§2. Premise istorice și juridice	408
§3. Organizarea instanțelor judecătorești	410
§4. Personalul judiciar.....	415
§5. Consiliul Canadian al Magistraturii	418
§6. Ministrul Justiției și Procurorul General	420
Secțiunea a 2-a. Organizarea sistemului judiciar în S.U.A.	422
§1. Date generale.....	422
§2. Premise istorice și juridice	422
§3. Organizarea sistemelor judiciare statale.....	423
§4. Organizarea sistemului judiciar federal.....	426
§5. Curțile cu juri	430
§6. Personalul judiciar.....	433
§7. Departamentul Federal al Justiției.....	439
Capitolul III. Organizarea sistemului judiciar în Africa.....	440
Secțiunea 1. Organizarea sistemului judiciar în Africa de Sud	440
§1. Date generale.....	440
§2. Premise istorice și juridice	440
§3. Organizarea instanțelor judecătorești	441
§4. Personalul judiciar.....	443
Secțiunea a 2-a. Organizarea sistemului judiciar în Egipt.....	445
§1. Date generale.....	445
§2. Premise istorice și juridice	445
§3. Organizarea instanțelor judecătorești	446
§4. Personalul judiciar.....	447
Secțiunea a 3-a. Organizarea sistemului judiciar în Maroc	448
§1. Date generale.....	448
§2. Premise istorice și juridice	448
§3. Organizarea instanțelor judecătorești	449
§4. Jurisdicțiile separate.....	452
§5. Personalul judiciar.....	453
Secțiunea a 4-a. Organizarea sistemului judiciar în Tunisia	455
§1. Date generale.....	455
§2. Premise istorice și juridice	456
§3. Organizarea instanțelor judecătorești	456
§4. Personalul judiciar.....	458

Capitolul IV. Organizarea sistemului judiciar în Asia	459
Secțiunea 1. Organizarea sistemului judiciar în China.....	459
§1. Date generale.....	459
§2. Premise istorice și juridice	459
§3. Organizarea instanțelor judecătorești	461
§4. Procuratura Generală.....	463
§5. Personalul judiciar.....	463
Secțiunea a 2-a. Organizarea sistemului judiciar în Coreea	464
§1. Date generale.....	464
§2. Premise istorice și juridice	464
§3. Organizarea instanțelor judecătorești	465
§4. Personalul judiciar.....	466
§5. Curtea Constituțională.....	466
Secțiunea a 3-a. Organizarea sistemului judiciar în India	467
§1. Date generale.....	467
§2. Premise istorice și juridice	467
§3. Organizarea instanțelor judecătorești	468
§4. Personalul judiciar.....	470
Secțiunea a 4-a. Organizarea sistemului judiciar în Japonia	471
§1. Date generale.....	471
§2. Premise istorice și juridice	471
§3. Organizarea instanțelor judecătorești	473
§4. Personalul judiciar.....	474
Capitolul V. Organizarea sistemului judiciar în Australia	476
§1. Date generale.....	476
§2. Premise istorice și juridice	476
§3. Organizarea sistemului judiciar la nivelul statelor membre ale federației.....	477
§4. Organizarea sistemului judiciar la nivel federal.....	479
§5. Personalul judiciar.....	481
Capitolul VI. Organizarea sistemului judiciar în Europa	482
Secțiunea 1. Organizarea sistemului judiciar în Anglia	482
§1. Date generale.....	482
§2. Premisele istorice și juridice	482
§3. Organizarea instanțelor judecătorești	485
§4. Personalul judiciar.....	490
Secțiunea a 2-a. Organizarea sistemului judiciar în Elveția	494
§1. Date generale.....	494
§2. Premise istorice și juridice	494
§3. Organizarea instanțelor judecătorești	496
§4. Personalul judiciar.....	498
Secțiunea a 3-a. Organizarea sistemului judiciar în Franța	499
§1. Date generale.....	499
§2. Premise istorice și juridice	499
§3. Jurisdicțiile de ordin judiciar.....	501

3.1. Precizări preliminare.....	501
3.2. Jurisdicțiile civile, comerciale și sociale.....	501
3.3. Jurisdicțiile penale.....	508
3.4. Curțile de apel.....	513
3.5. Curtea de Casație.....	514
§4. Jurisdicțiile administrative.....	517
§5. Ministerul Public.....	519
§6. Consiliul Superior al Magistraturii.....	521
§7. Consiliul Constituțional.....	524
§8. Curtea de Conturi.....	526
§9. Tribunalul de Conflicte.....	528
§10. Profesiunile judiciare.....	528
Secțiunea a 4-a. Organizarea sistemului judiciar în Germania.....	537
§1. Date generale.....	537
§2. Premise istorice și juridice.....	537
§3. Jurisdicția ordinară.....	538
§4. Jurisdicțiile administrative.....	543
§5. Jurisdicțiile de muncă.....	544
§6. Jurisdicțiile sociale.....	545
§7. Jurisdicțiile financiare.....	546
§8. Senatul comun al curților supreme ale federației.....	547
§9. Curtea Constituțională.....	547
§10. Profesiunile judiciare.....	551
Secțiunea a 5-a. Organizarea sistemului judiciar în Italia.....	553
§1. Date generale.....	553
§2. Premise istorice și juridice.....	553
§3. Organizarea jurisdicțiilor.....	554
§4. Consiliul Superior al Magistraturii.....	559
§5. Ministerul Public.....	560
§6. Personalul judiciar.....	561
§7. Curtea Constituțională.....	562
Secțiunea a 6-a. Organizarea sistemului judiciar în Portugalia.....	565
§1. Date generale.....	565
§2. Premise istorice și juridice.....	565
§3. Organizarea instanțelor judecătorești.....	566
§4. Personalul judiciar.....	570
§5. Ministerul Public.....	573
§6. Consiliul Superior al Magistraturii.....	574
§7. Tribunalul Constituțional.....	575
§8. Tribunalul de Conturi.....	578
Secțiunea a 7-a. Organizarea sistemului judiciar în Spania.....	580
§1. Date generale.....	580
§2. Premise istorice și juridice.....	580
§3. Organizarea instanțelor judecătorești.....	581
§4. Personalul judiciar.....	586

§5. Consiliul General al Puterii Judiciare.....	590
§6. Ministerul Public.....	593
§7. Tribunalul Constituțional.....	595
§8. Tribunalul de Conturi.....	598
Secțiunea a 8-a. Organizarea sistemului judiciar în Suedia.....	600
§1. Date generale.....	600
§2. Premise istorice și juridice.....	600
§3. Organizarea instanțelor judecătorești.....	601
§4. Personalul judiciar.....	604

Bibliografie.....	605
--------------------------	------------

Index.....	613
-------------------	------------

Sommaire.....	619
----------------------	------------

Somario.....	621
---------------------	------------

Partea I

Considerații generale asupra organizării sistemelor judiciare

Capitolul I

Jurisdicția și rolul ei în statul de drept

„Justiția este stăpâna și regina tuturor virtuților” (Cicero)

Secțiunea 1. Noțiunea de jurisdicție

Conceptul de jurisdicție are multiple accepțiuni¹. Două dintre acestea sunt relevante în procesul de înfăptuire a justiției și prezintă interes pentru studiul organizării judiciare din orice stat democratic.

Într-o primă accepție, termenul de jurisdicție desemnează „puterea de a decide asupra conflictelor ivite între diferitele subiecte de drept – persoane fizice sau juridice – prin aplicarea legii”². Acesta a și fost sensul pe care l-au promovat juriștii romani pentru a desemna jurisdicția. De altfel, însăși termenul la care ne referim provine din limba latină, de la *jurisdictio*, cuvânt compus din *jus* (drept) și *dicere* (a spune, a pronunța), care înseamnă a pronunța dreptul.

Această accepțiune a conceptului de jurisdicție – de totalitate a puterilor date unui magistrat pentru administrarea justiției³ – s-a păstrat și în dreptul modern. Cuvântul jurisdicție vizează, într-o atare viziune, mai degrabă prerogativele și autoritatea conferită unor categorii statale în scopul aplicării legii, mai concret, al înfăptuirii justiției.

De aceea, s-a afirmat că noțiunea de jurisdicție ca „putere” este insuficientă pentru o calificare corectă a conceptului căci ea, jurisdicția, este în realitate o „putere – datorie”. Într-adevăr judecătorul are nu numai facultatea de a judeca, ci și datorია administrativă de a o face. Datorită acestui motiv, un cunoscut autor latino-american

¹ A se vedea I. Lazăr, Jurisdicții administrative, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 43-48; D. Radu, Acțiunea în procesul civil, Ed. Junimea, Iași, 1974, p. 34-39; E. Herovanu, Principiile procedurii judiciare, vol. I, Institutul de Arte Grafice „Lupta”, București, 1932, p. 303-304; V.I. Prisăcaru, Jurisdicțiile speciale în Republica Socialistă România, Ed. Academiei, București, 1974, p. 16-18.

² D. Radu, în M.N. Costin, I. Leș, M. Minea, D. Radu, Dicționar de drept procesual civil, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 287.

³ A se vedea V. Cădere, Tratat de procedură civilă, ed. a III-a, Ed. Cultura Națională, București, 1928, p. 44.

propune substituirea conceptului de putere cu acela de funcțiune¹. Alteori, în doctrina occidentală s-a pus semnul egalității între cele două concepte².

Jurisdicția își are izvorul în suveranitatea statului, care determină și organizarea autorităților însărcinate cu administrarea justiției. De aceea, se poate afirma că termenul de putere (cu referire la jurisdicție) nu este opus celui de funcțiune. Acesta din urmă reprezintă un „complex de acte” pe care un organ statal trebuie să le îndeplinească. Puterea atribuită organelor abilitate cu soluționarea unor conflicte intervenite în viața socială reprezintă mijlocul prin care se realizează funcția de administrare a justiției³.

Jurisdicția desemnează și totalitatea organelor prin care statul distribuie justiția⁴. Constituția și Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară se referă uneori la „instanțe” și „tribunale” tocmai în această accepțiune. Există și autori care desemnează jurisdicția prin totalitatea persoanelor cărora legea le recunoaște „puterea” de a decide asupra litigiilor prin acte având autoritate de lucru judecat. Această accepțiune a conceptului de jurisdicție prezintă interes teoretic și practic din punct de vedere al studiului organizării sistemului judiciar sau a unei instanțe de judecată.

Doctrina și jurisprudența îi atribuie jurisdicției și alte accepțiuni. Cel mai adesea se vorbește de jurisdicție pentru a desemna competența unui organ judiciar sau a unei anumite instanțe de judecată. Deși o atare accepțiune este, așa cum am afirmat deja, de o foarte largă răspândire, ea nu este de o mare rigoare academică. O explicație de ordin istoric este relevantă sub acest aspect. În adevăr, până în secolul al XIX-lea conceptul de jurisdicție era sinonim cu acela de competență.

În realitate însă, competența reprezintă o componentă a jurisdicției. Cu alte cuvinte, competența este doar o parte a jurisdicției⁵.

Conceptul de jurisdicție se utilizează și cu referire la teritoriul în cadrul căruia se exercită „puterea de a spune dreptul”. Activitatea de jurisdicție decurge, așa cum am arătat deja, din suveranitatea statului, ceea ce înseamnă că ea se întinde asupra întregului teritoriu al țării respective. În acest sens se poate face distincție între jurisdicția națională și cea internațională (care, în dreptul internațional privat, este o prelungire a celei dintâi). Dar, judecătorii au căderea de acțiune doar în anumite limite ale teritoriului național. Se spune uneori că un fapt s-a petrecut în jurisdicția unei anumite judecătorii, tribunal sau curți de apel.

Având în vedere semnificația primelor două accepțiuni, prezentate anterior, vom formula, în continuare, considerații asupra jurisdicției ca „funcțiune” și ca „serviciu public”.

¹ E.J. Couture, *Fundamentos del Derecho Procesal Civil*, ed. a III-a, Depalma, Buenos Aires, 1981, p. 30.

² A se vedea R. Japiot, *Traite élémentaire de procédure civile et commerciale*, ed. a III-a, Librairie Arthur Rousseau, Paris, 1935, p. 121; A. Rădulescu, *Puterea judecătorească, în Constituția din 1923 în dezbaterile contemporanilor*, Ed. Humanitas, București, 1990, p. 281.

³ A se vedea, în același sens, A. Camacho, *Manual de Derecho Procesal Civil, Teoría General del Proceso*, vol. I, ed. a V-a, Santa Fe de Bogota, 1995, p. 122.

⁴ E. Herovanu, op. cit., p. 303. A se vedea și R. Japiot, op. cit., p. 120.

⁵ A se vedea E.J. Couture, op. cit., p. 29.